

AKI MEGSZÓLALTATTA A ZENGŐ ÉRCET

*Szóljak bár az emberek vagy angyalok nyelvén,
ha szeretet nincs bennem, olyan vagyok,
mint a zengő érc vagy pengő cimbalom. (1Kor 13,1)*

Barátunk, Ozsvári Csaba a láthatón keresztül a Láthatatlant fürkészte. Művészetét is ennek szolgálatába állította. Pengő ércel dolgozott, mégis minden, amit elmondott ezen a látszólag hideg, merev, mégis oly csodálatos anyagon keresztül, Isten felé hajlította a lelkeket. A zengő ércet olyan nagy szeretettel töltötte meg, hogy Isten láthatatlan jelenlétét is láthatóvá tette általa. Pál apostol gondolatát – szeretet nélkül csak hideg zengő érc az ember – Csaba olyan hőfokkal itatta át, hogy az érc megszólalt és az angyalok, vagyis a művészetek nyelvén szólította meg az emberek lelkét

és húzta Isten felé. Az egyház művészeti élete gazdag, de határozottan elkülönül benne a vallásos művészet a szakrális művészettől. A vallásos érzületből fakadó művészet a szeretet apró hétköznapi jeleit közvetíti képeiben. A szakrális – és Csaba ennek valódi mestere volt – a láthatatlan szentség jelenlétét idézi meg szemlélőjében. A művész eggyé vált az anyaggal. De honnan forrásozott mély lelkülete, amely képessé tette a zengő érc angyali hangú megszólaltatására? Ő maga nem volt hittudós, de előszeretettel olvasta hittudósok, különösen Joseph Ratzinger, a későbbi XVI. Benedek pápa műveit. Csaba gondosan megválogatta olvasmányait: Isten misztériumát fürkészte a könyveken keresztül is. Olvasmányában ceruzával megjelölte az őt megragadó gondolatokat,

frappáns mondatokat. Kölcsönkértem néhány ilyen kötetet a feleségemtől. Csaba saját kezű kiemelései nyomán mutatom be Krisztus iránti elkötelezettségét, egyházszeretetét és a liturgiához való viszonyát. Ezek a motívumok mélyen átittatták minden munkáját.

Csaba nagy odaadással olvasta a *Pál, a népek apostola* című kötetet, amelyben aláhúzza: „*Pál keresztény identitásunk alapjaira emlékeztet minket, ami nem a közös istenhit, mely muzulmán testvéreinkkel és annyi más emberrel összeköt minket, hanem az »Úr« Krisztusban való hit (1Kor 12,3), akit »Isten feltámasztott a halálból« (Róm 10,9).*” A kereszténység lényege Pál szavai alapján túlmutat az Ószövetségen, s az egy Istenbe vetett hit helyett, amelyen muzulmán és zsidó testvéreinkkel is osztozhatnánk, sokkal inkább Krisztus személyét állítja hitünk középpontjába, aki megkülönböztet minket más vallások híveitől. A feltámadt Krisztusban való hit Csabában egyetemista korában érlelődött meg, és töretlenül növekedett egészen haláláig. Benedek pápa írása e páli tanítást hangsúlyozva a kereszténység lényegét ragadja meg, Csaba kiemelte még a következő megállapítást is: „*Nem az a szűk kapu tehát, hogy elfogadjuk az egyház erkölcsi követelményeit, illetve a felépítéséből fakadó emberi gyöngeségeket, hanem a kereszt botránya az, ami a nemkeresztények szemében még ma is »őrültség és balgaság«, de amit Pál úgy hirdet, mint a keresztény hit alapvető és elválaszthatatlan alkotórészét, sőt mint Isten hatalmának kifejeződését (vö. 1Kor 1,18).*”

Megbotránkozhatunk azon, hogy az egyház papjai, elöljárói vizet prédikálnak és bort isznak. Ahogy azon is megütközhetünk, hogy a híveknek nem mindig sikerül maradéktalanul a büntelen élet, mégsem ezek a külső elvárások vezetnek el minket a kereszténység lényegéhez. A hit legmélyebb titka a „kereszt botrányában” mutatkozik meg, amely Pál szerint botrány a zsidóknak, balgaság a pogányoknak, ugyanakkor mégis Isten bölcsessége. Krisztus testvérünk lett, hogy mi, Isten szeretett gyermekeiként egymásnak is testvérei lehessünk. A következő aláhúzott mondat arról szól, amit korunk iszlám-hívó tömegében a törökországi keresztények megélnék, és a helyi püspökök így fogalmaztak meg: „*Az ember nem születik kereszténynek, hanem azzá válik.*” Ezt élte meg Csaba testvérünk is, erre törekedett: az isteni kegyelem erejéből vált egyre odaadóbb Krisztus-követővé.

Csaba egyházszeretetét a *Beszélgetés a hitről* című kötet ceruzás jelzései alapján írhatjuk le. Az egyház látható arcát az emberek mutatják fel, e külső arculat mögött található annak az emberfölötti valóságnak a titka, amelyhez egyetlen újtónak, szociológusnak vagy szervezőnek sincs illetékessége. Ha az egyházat pusztán emberi alkotásnak tekintenénk, akkor végeredményben a hit tartalma is tetszőlegessé válna, mert

nem volna többé eszköz, amelyen keresztül hitelesen nyilatkozhatna meg. Csaba kiemelésében: „Az egyház nem vezethető vissza a hívők »közösségére«, mert a »Krisztus teste« sokkal többet jelent, mint tagjainak egyszerű összege.” Az egyház ugyanis nem a társadalmi hovatartozás kerülőútjain születik meg, és az ember nem ezeken keresztül jut el hozzá, hanem az Úr Krisztus testébe való beépülés révén, a keresztség és az Eucharisztia segítségével. A szociológiai szempontok mellett tehát az egyház Krisztusra épülő jellege alapvető. Tehát az egyház lényegileg nem a miénk, hanem Krisztusé.

Az egy, szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyházzal kapcsolatban már az ókorban megfogalmazták, hogy a maga emberi szerkezetében *Ecclesia semper reformanda*, vagyis mindig megújulásra szorul. „De a reform nem azt az emberi erőlködést jelenti, hogy új homlokzatot állítsunk fel, hanem azon kell lenni, hogy a lehető legnagyobb mértékben eltűnjék mindaz, ami belőlünk való, hogy minél inkább előtérbe léphessen az, ami belőle, vagyis Krisztusból való.” Olyan igazság ez, amit a szentek nagyon jól ismertek. Ők azok, akik mélységében újították meg az egyházat, méghozzá azáltal, hogy nem másokat, hanem önmagukat igyekeztek megreformálni. „Az egyháznak nem menedzselésre van szüksége, hanem szentségre, hogy felelni tudjon minden kor emberének szükségleteire.”

Ugyanebben a kötetben Csaba a korunk egyházának életét megnehezítő paphiánnyal kapcsolatos gondolatokat is aláhúzott: „Teljesen

helyre kell állítani annak a botránynak érzékelését, hogy az egyik ember azt mondhatja a másíknak: »Én feloldozlak téged bűneid-től«. Ebben a pillanatban – mint különben minden más szentség kiszolgáltatásakor is – a pap bizonyosan nem az emberek közmeggyőződéséből veszi a maga hatalmát, hanem egyenesen Krisztustól. Az »én«, aki azt mondja, hogy »feloldozlak téged«, nem egy teremtmény énje, hanem egyenesen az Úré.» A szent liturgia alatt a pap „in persona Christi”, Krisztus személyében végzi szolgálatát. Bizony, ha ezzel a hivatástudattal tekintene a felszentelt pap önmagára, és ezzel a hittel tekintené a hívek a papjukra, akkor az egyház nem szűkölködne papi hivatásban!

Olvasmányai alapján kitekinthetünk arra is, miként gondolkodott Csaba az egyház missziós tevékenységéről. Mindannyiunk meggyőződése, hogy keresztény hitünk továbbadása olyan kötelességünk, amire a föltámadott Úr adott felhívást követői számára: „*Menjetek az egész világra, hirdessétek az evangéliumot!*” (Mt 28,19) De miként történjék ez? Nyilván nem csak szavakban. Csaba a szentek és saját életvitelével, valamint művészi tevékenységével mutatta fel Isten mindennek feletti dicsőségét. De hol és hogyan ismerhető meg Krisztus, hogy valóban az ő követésében éljünk? Egy 2002-es interjúban (Új Ember) Csaba így nyilatkozott: „*Biztonságot ad az egyház közössége. Ha az ember benne él a liturgiában és együtt ünnepel az egyházzal – különösen nagyobb ünnepeken érezhető mindez –, biztonságot ad akkor is, és ott tart Isten közelében, ha a személyes hitem meginog. Nem hiszek azoknak, akik az egyház keretein kívül tartanak stabil kapcsolatot Istennel*” – vallotta. Tehát az egyháznak nemcsak a tanítását, hanem a közösségi megtartó erejét is nagyra értékelte.

Ugyancsak a *Beszélgetések a hitről* című könyv lapjain jelzett kiemelések világítják meg Csaba nézeteit az egyház liturgikus cselekvését illetően: „*A liturgia nem valami show, látványosság, és nincs szüksége sem szeniális rendezőkre, sem tehetséges színészekre.*” Félő, hogy

a „nyilvános istentisztelet” kifejezés pusztán csak az ember istenkereső igyekezetére utal, mintha az ember cselekvése volna döntő. Ám a katolikus és ortodox felfogás szerint a keresztény liturgia sajátossága nem abból ered, amit mi csinálunk, hanem abból a tényből, hogy olyasvalami történik, amit mi, valamennyien együtt sem tudunk véghezvinni. A liturgiában a menny és a föld közötti függöny széjjelszakad – gondoljunk csak arra a pillanatra, amikor Jézus a kereszten felkiáltott majd kilehelte lelkét. Máté evangélista fogalmazása szerint akkor a jeruzsálemi templom függönye tetőtől az aljáig kettéhasadt (27,51). Nemde ez fejezi ki, hogy új korszak kezdődött Jézus megváltó halálával? Az

egyház liturgiája pedig lényegileg ezt, és nem mást hivatott megjeleníteni. A liturgiában valami olyan erő és egy olyan hatalom dolgozik, amelyet sem az egyházi közösség, sem a helyi gyülekezet nem képes megadni, egyedül csak Isten maga. Következésképpen ennek a misztériumnak még az egyház sem ura, hanem csak szolgája, egyszerű eszköze.

Ebbe illeszkedik az egyházművészet – s ezt Csaba világosan vallotta egész életművével. Művészetével a liturgiát szolgálta, ami pedig Isten dicsőségét tükrözte. Megszólaltatta a zengő ércet s lám az életre kelt: rámutatott a végső igazságra, hogy végső soron *„megmarad a hit, a remény és a szeretet, e három. Ezek közül pedig legnagyobb a szeretet.”* Én, személy szerint, merem hinni, hogy Csaba már nem tükör által s nem homályosan látja ezt, hanem színről színre. Köszönet érte!

Thorday Attila

egyetemi tanár (GFE, Gyakorlati Teológia Tanszék)
plébános (Újszegedi Szent Erzsébet Plébánia)
Óbudavár, 2024. július 5.